

DISCOVERY NATIONAL EXAMINATIONS

DARASA LA SITA - MWAKA 2021

KISWAHILI

001

Muda : Saa 1 Dakika 40

Soma kifungu kifuatacho. Kina nafasi 1 hadi 15. Kwa kila nafasi umepewa ma^{uu} manne.
Chagua lifaalo zaidi.

Ni 1 kadhaa 2 na mwalimu huyo. Alikuwa mwalimu 3 sana katika lugha ya Kiswahili. 4 mwalimu huyo a^{uu}kuwa na 5 moja. Alikuwa na hasira za 6. Jambo 7 tu 8 akasirike vilivyo. Sisi 9 tulimpenda na kumtamania lakini 10 alipopandwa na 11 tulikuwa 12 kwa woga. Katika halii kama hiyo, macho yake ya 13 yangebadilika rangi na kuwa 14. Daima dawamu sitamsahau mwalimu huyo aushini 15.

1. A. vitu	B. mambo	C. masaibu	D. malalamiko
2. A. tulifchofunzwa	B. tulizofunzwa	C. tuliofunzwa	D. tuliyofunzwa
3. A. mstadi	B. hatari	C. mhodari	D. stadi
4. A. Hata hivyo	B. Na	C. Kwa	D. Ndiposa
5. A. jambo	B. ila	C. tatizo	D. wahaka
6. A. fisi	B. simba	C. kihongwe	D. mkizi
7. A. ndogo	B. dogo	C. lidogo	D. mdogo
8. A. lingetuma	B. ingesababisha	C. lingesababisha	D. zingesababisha
9. A. sote	B. zote	C. wote	D. nyote
10. A. nyakati	B. wakati	C. pindi	D. saa
11. A. damu	B. nyusi	C. mori	D. raha
12. A. tukifyata ulimi	B. tukilia	C. tukicheka	D. tukicheza
13. A. paa	B. kikombe	C. mamba	D. ustadi
14. A. mekundu	B. miekundu	C. nyekundu	D. kwekundu
15. A. kwangu	B. zangu	C. mwangu	D. pangu

Kutoka swali la 16 hadi 30, jibu kulingana na maagizo.

16. Jibu maamkizi haya:
Salaam aleikum
A. salaam aleikum
B. binuru
C. marahaba
D. aleikum salaam

17. Shairi lenye mishororo minne katika kila ubeti huitwa:
A. Tarbia   B. Tathlitha
C. Uwili   D. Takhmisa
18. Mtoto mdogo ameanguka vibaya.
Kielezi katika sentensi hii ni:
A. mtoto   B. mdogo
C. vibaya   D. anguka

19. Silabi za kati na za mwisho katika mishororo ya shairi huitwa:
 A. ubeti   B. kibwagizo
 C. vina   D. mizani
20. Neno lipi haliko katika ngeli moja na mengine?
 A. Mwalimu   B. Mlima
 C. Ndovu   D. Daktari
21. Mkoba wa kisu huitwa:
 A. podo   B. upote
 C. ala   D. ngao
22. Kanusha sentensi ifuatayo:
 Muthungu amekuja shule leo.
 A. Muthungu hajaja shule leo
 B. Muthungu hajakuja shule leo
 C. Muthungu haji shule leo
 D. Muthungu hakuja shule leo,
23. Andika sudusi mbili kwa tarakimu:
 A. $\frac{3}{5}$ B. $\frac{3}{6}$
 C. $\frac{2}{5}$ D. $\frac{2}{6}$
24. Malipo ya mtu aliyeshinda ni;
 A. faini   B. karo
 C. mahari   D. zawadi
25. Tumia 'o-ote' katika sentensi hii:
 Maskani haya hayana manufaa
 A. zozote   B. yoyote
 C. yeyote   D. wowote
26. Watu walipiga _____ kumchagua mbunge wao.
 A. kura   B. kula
 C. kalamu   D. karo
27. Anayetibu wagonjwa hospitalini huitwa:
 A. bawabu   B. mhunzi
 C. tabibu   D. mwalimu
28. Dada ya baba yako huitwa:
 A. shangazi   B. halati
 C. mjomba   D. shemeji
29. Jaza jina la makundi.
 _____ cha barua.
 A. Kikoa   B. Doti
 C. Kipeto   D. Kitosi
30. Tegua Kitendawili
 "Nikitolewa majini hufa." Jibu ni:
 A. moyo   B. yai
 C. chura   D. samaki

Soma ufahamu huu kisha ujibu maswali 31-40.

Dawa ya kulevyta ni chochote **kinachoathiri** hali ya kawaida ya mwili wa binadamu. Kuna aina mbalimbali za dawa za kulevyta kama vile bangi, **kokeini**, heroini, madraksi na za nusu kaputi. Aidha, sigara pombe na gundi ni dawa za kulevyta zinazouzwa na watu pasipo kufikiria madhara yake.

Pia kuna dawa zinazopendekezwa na daktari ili kupunguza maumivu au uchungu mwilini. Zinapotumiwa vibaya huleta uraibu unaoweza kuadhiri-afya ya mtumiaji.

Watu tofauti hutumia dawa za kulevyta kwa sababu zinazohitilafiana. Kuna wale wanaotaka kudadisi dawa hizi kwa kuiga mienendo ya marafiki zao na kukinaishwa na maisha. Wengine huzitumia kwa kuwa hawana shughuli za kufanya. Wameadhiriwa na vyombo vyta mawasiliano hasa runinga na uozo wa jamii.

Matumizi ya dawa hizi kwa muda mrefu husababisha uzoefu ambaa ni vigumu kuukatiza. Hivyo basi huleta madhara mengi yasiyo na kifani. Mionganii mwa hayo ni kukosa makini kazini na masomoni. Aidha kichaa, saratani ya mapafu hasa kwa wavutao sigara, uhalifu ili kugharamia dawa hizi ghali na kudhoofisha uamuzi wa kiakili unaosababisha hasara kubwa.

Wakiwa katika hali hii ya kutoijua wala kujitambua, wengi huweza kujidunga kwa sindano chafu zinazoweza kusababisha maradhi mengi yakiwemo ukimwi. Hatima yao huwa ni kifo kwa wote wanaofuata njia hiyo.

Madhara haya yaweza kuepukika endapo sote tutawajibika kwa kukataa kuandamana na marafiki wabaya, wapotovu, kukataa kutumiwa na walanguzi wa dawa hizi na kutafuta uraibu unaofaa na kuheshimu miili yetu.

Mwito basi ni kushirikiana bega kwa bega ili kujaribu kuangamiza dawa za kulevya na biashara yake.

31. Dawa za kulevya ni nini? A. Chochote kinachopendekezwa na daktari B. Chochote kinachoathiri hali ya binadamu C. Chochote kinachoathiri mwili wa binadamu D. Chochote kinachoathiri kawaida ya mwili 32. Mifano ya dawa za kulevya zinazouzwa na watu wengi ni: A. bangi, madraksi na chai B. kokeini, madraksi, na kahawa C. madraksi, chai ya mkandaa na bangi D. sigara, heroini, pombe na kokeini 33. Ni kweli kusema, uzoefu wa miadarati ni: A. vigumu kuukatiza B. vibaya kuukatiza C. rahisi kuukatiza D. vigumu kuupunguza 34. Hatima ya wanaotumia dawa za kulevya ni ipi? A. Madhara B. Mauti C. Unusu kaputi D. Uhalisi 35. Kisawe cha zinazohitilafiana ni: A. zinazosikilizana B. zinazolingana C. zinazotofautiana D. zinazoshahibiana	36. Neno kukinaisha lina maana sawa na: A. kuwa na matumaini ya maisha B. kutosheka na maisha C. kufurahishwa na maisha D. kuchoshwa na maisha 37. Matumizi ya miadarati huleta uraibu unaoweza: A. kupunguza afya ya binadamu B. kudumisha afya ya binadamu C. kuboresha afya ya bianadamu D. kudunisha afya ya binadamu 38. Ni maradhi yapi ambayo huwezi kupata kutokana na utumiaji wa miadarati? A. Pumu B. Kichaa C. Saratani ya mapafu D. Uraibu 39. Ipi kati ya hizi si jinsi ya kuepukana na athari hizi? A. Kukataa kuandamana na marafiki wabaya B. Kukataa kutumwa na walanguzi wa dawa hizi C. Kutafuta uraibu unaofaa na kuheshimu miili yetu D. Kutumia na külangua miadarati 40. Neno dawa liko katika ngeli gani? A. LI-YA B. U-ZI C. I-ZI D. KU-KU

Soma ufahamu huu kisha ujibu maswali 41-50.

Sote tulikuwa tumeketi chumbani ndugu alipojitoma ndani ghafla bin vuu, huku akihema kama aliyenusurika kumezwa na chatu. "Kulikoni? Mbona unahema kama mgonjwa wa pumu? Nilisaili.

Alitueleza kuwa alipigwa kabari na wanyang'anyi wakamwibia kila kitu. Aliwaendea polisi kuwaambia yaliyojiri lakini badala ya kumsaidia walipora kichache kilichobaki. Tukashindwa kutofautisha wezi na polisi.

Yale maneno ya ndugu yangu yalinichochea kuwaza wajibu wa walinda usalama ni upi? Askari ndio wanaofaa kulinda raia na kuhifadhi haki za wananchi. Hata hivyo wao wamebadilika na kukiuka sheria zenyewe. Wanahujumu raia. Endapo yule aliyetunukiwa jukumu la kukulinda ndiye anayekuhasiri, je usalama wetu uko wapi?

Sio askari wote wanaodhulumu raia. Kuna kikosi cha askari kanzu au wapelelezi ambaa wamejaribu kwa mapana na marefu kulinda jina la idara yao. Kuna visa vichache sana vy a makachero wanaofanya uhalifu dhidi ya umma. Wapokee pongezi zetu kama wananchi.

Na wale askari wanaovaa mavazi rasmi tunawarai kuwa wasipokee rushwa barabarani, wasiwaibie raia, wasiwasaide wezi wala wasitumie bunduki zao vibaya.

41. Nani aliyeingia chumbani kwa kasi? A. Askari polisi B. Rafikiye mwandishi C. Kakake mwandishi D. Nduguye askari	46. Ukihasiriwa na anayefaa kukulinda: A. huna matatizo B. huna usalama C. huna la kuogopa D. huna wasiwasi
42. Alipigwa kabari na wezi ina maana: A. walimkimbiza mbio mbio B. walimsindikiza hadi nyumbani C. walimkaba koo wakamwibia D. waliomzomea mhusika	47. Kikosi gani kimetajwa kufanya kazi vizuri? A. Askari kanzu B. Askari polisi C. Askari jela D. Askari jeshi
43. Polisi walipopata habari za wizi huo: A. walimwibia mhusika B. walianza kusaka wezi C. walimfukuza aliyeiba D. walifungua kesi kituoni	48. Hii ni fani gani ya lugha? Hema kama mgonjwa wa pumu? A. Takrir B. Methali C. Nahau D. Tashbihi
44. Askari hawana jukumu la kulinda: A. wananchi B. waporaji C. umma D. raia	49. Askari wanashauriwa: A. wapokee hongo barabarani B. wadhulumu raia C. wasitumie silaha zao ovyo ovyo D. wawasaidie wahalifu katika njama zao
45. Ina maana gani kuwa askari wamebadilika? A. wanachunga sheria B. hawakiuki sheria C. wanalinda sheria D. wanavunja sheria	50. Kichwa kifaacho habari hii ni? A. Kudumisha usalama nchini B. Uhalifu wa askari wote C. Ndugu aliyevamiwa na kukabwa D. Usalama wa askari